

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของครัวเรือน ในตำบลห้วยข้าวกล้า อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลแม่บ้านจำนวน 249 ราย ซึ่งผู้ศึกษาแบ่งการนำเสนอข้อมูลดังนี้

4.1. ข้อมูลทั่วไปของแม่บ้าน ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ รายจ่ายและจำนวนเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน

4.2. ความรู้ความเข้าใจการประหยัดพลังงานไฟฟ้า โดยรวมในแต่ละ ด้านคือ

4.2.1 ความรู้สถานการณ์พลังงานไฟฟ้า และนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมในการประหยัดพลังงาน

4.2.2 ความรู้การเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงาน

4.2.3 ความรู้การใช้เครื่องไฟฟ้า

4.2.4 ความรู้การดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้า

4.3. แรงจูงใจในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน

4.3.1 เจตคติการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

1) ด้านเศรษฐกิจ

2) นโยบายการอนุรักษ์พลังงาน

3) การสนับสนุนจากบุคคลในครัวเรือน

4.3.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานไฟฟ้า

1) จากสื่อบุคคล

2) จากสื่อมวลชน

4.4. พฤติกรรมในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของแม่บ้าน

4.4.1 พฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า

4.4.2 พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้า

4.5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการศึกษา

4.6. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน

4.1 ข้อมูลทั่วไปของแม่บ้าน

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แม่บ้าน จำนวน 249 คน ผลการศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 1

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของแม่บ้านกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแม่บ้านกลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 249 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(ร้อยละ)	\bar{X}	SD
อายุ		39.67	8.30
ระดับการศึกษา			
- ประถมศึกษา	171 (68.7)		
- มัธยมศึกษา	59 (23.7)		
- อนุปริญญาหรือ ป.ว.ส.	8 (3.2)		
- ปริญญาตรี	10 (4.0)		
- สูงกว่าปริญญาตรี	1 (0.4)		
อาชีพ			
- เกษตรกร	55 (22.1)		
- ค้าขาย	65 (26.1)		
- รับจ้าง	109 (43.8)		
- รับราชการ	4 (1.6)		
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3 (1.2)		
- อื่น ๆ	13 (5.2)		
ตำแหน่งในชุมชน			
- ประธานกลุ่มแม่บ้าน	1 (0.4)		
- รองประธานกลุ่มแม่บ้าน	5 (2.0)		
- สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน	162 (65.1)		
- ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน	74 (29.7)		
- อื่น ๆ ระบุ	7 (2.8)		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		4.02	1.34
รายได้ต่อเดือน		4,820.88	5480.34
รายจ่ายค่ากระแสไฟฟ้าต่อเดือน		250.34	220.58

จากตารางที่ 1 อายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 39.67 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.30 ระดับการศึกษาจะพบว่า แม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษาจำนวน 171 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.7 รองลงมาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 59 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.7 ส่วนที่เหลือจะใกล้เคียงกัน ระดับปริญญาตรี จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.0 อนุปริญญาหรือ ป.ว.ส.จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.2 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.4 ตามลำดับ

อาชีพของกลุ่มตัวอย่างพบว่า แม่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างจำนวน 109 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาอาชีพค้าขาย มีจำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.1 และอาชีพเกษตรกรมีจำนวน 55 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.1 อาชีพรับราชการมีจำนวน 4 ราย ร้อยละ 1.6 ส่วนอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ แม่บ้าน 9 ราย นักศึกษา 4 ราย รวม 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.2 และอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.2 ตามลำดับ

ตำแหน่งในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน มากกว่าครึ่ง มีจำนวน 162 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.1 รองลงมา ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน 74 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.7 ส่วนตำแหน่งอื่น ๆ ในชุมชน ได้แก่ เลขาจำนวน 3 ราย และเหรียญกษาปณ์จำนวน 4 ราย รวม 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.8 ส่วนรองประธานกลุ่มแม่บ้าน มีจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.0 ส่วนที่เหลือ คือประธานกลุ่มแม่บ้าน มีเพียง 1 ราย เท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.4

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.02 พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความแตกต่างกันค่อนข้างต่ำ โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.34

รายได้ของครัวเรือนก่อนหักค่าใช้จ่ายต่อเดือน มีรายได้เฉลี่ย 4,820.88 บาท จากตารางจะพบว่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5,480.34 ค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่ารายได้ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันค่อนข้างสูง

รายจ่ายค่ากระแสไฟฟ้า พบว่ามีรายจ่ายค่าไฟฟ้าต่อเดือนโดยเฉลี่ยประมาณ 250.34 บาท ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 220.58

4.1.2 เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน

ตารางที่ 2 ข้อมูลเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน

เครื่องใช้ไฟฟ้า	มี		ไม่มี	
	จำนวนผู้ใช้	ร้อยละ	จำนวนผู้ใช้	ร้อยละ
1. พัดลม	240	96.4	9	3.6
2. โทรทัศน์	237	95.2	12	4.8
3. เครื่องเสียง	167	67.1	82	32.9
4. เครื่องเล่นวีดีโอ	103	41.4	146	58.6
5. วิทยุ	161	64.7	88	35.3
6. เครื่องเป่าผม	77	30.9	172	69.1
7. หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	200	80.3	49	19.7
8. เตารีดไฟฟ้า	40	16.1	209	83.9
9. เตารีดไฟฟ้า	229	92.0	20	50.6
10. กระจกน้ำร้อนอัตโนมัติ	123	49.4	126	8.0
11. เครื่องปั่นผลไม้	99	39.8	150	60.2
12. กระทะไฟฟ้า	85	34.1	164	65.9
13. เครื่องทำน้ำอุ่น	73	29.3	176	70.7
14. เครื่องซักผ้า	109	43.8	140	56.2
15. คอมพิวเตอร์	33	13.3	216	86.7
16. ตู้เย็น	225	90.4	24	9.6
17. เครื่องปรับอากาศ	13	5.2	236	94.8
18. เครื่องดูดฝุ่น	25	10.0	224	90.0
19. หลอดไฟแบบหลอดไส้	102	41.0	147	59.0
20. หลอดฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดนีออน	195	78.3	54	21.7
21. หลอดประหยัดไฟฟ้า	93	37.3	156	62.7
22. อื่น ๆ	-	-	-	-

จากตารางที่ 2 แสดงเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาจะนำเสนอเฉพาะ 6 อันดับแรก ดังต่อไปนี้

เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ผู้ใช้ไฟฟ้ามีในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้แก่ พัดลม โทรทัศน์ เตารีดไฟฟ้า ตู้เย็น หม้อหุงข้าว หลอดฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดเรืองแสง มีจำนวน 240, 237, 229, 225, 200 และ 195 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.4, 95.2, 92.0, 90.4, 80.3 และ 78.3 ตามลำดับ

ส่วนในด้านเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ผู้ใช้ไฟฟ้าไม่มีในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้แก่ เครื่องปรับอากาศ เครื่องดูดฝุ่น คอมพิวเตอร์ เตารอบไฟฟ้า เครื่องทำน้ำอุ่น เครื่องเป่าผม มีจำนวน 236, 224, 216, 209, 176 และ 172 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.8, 90.0, 86.7, 83.9, 70.7 และ 69.1 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาข้างต้น พบว่า เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนส่วนใหญ่ที่มี ได้แก่ พัดลม โทรทัศน์ เตารีดไฟฟ้า ตู้เย็น หม้อหุงข้าว หลอดฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดเรืองแสง ทั้งนี้เพราะเครื่องใช้ไฟฟ้าเหล่านี้เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกและมีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน ส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีจำนวนน้อยได้แก่ เครื่องปรับอากาศ - เครื่องดูดฝุ่น คอมพิวเตอร์ เตารอบไฟฟ้า เครื่องทำน้ำอุ่น เครื่องเป่าผม ทั้งนี้เพราะอุปกรณ์เหล่านี้ราคาค่อนข้างสูงกินไฟมากและเกินความจำเป็น

ดังนั้นเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงาน เช่น ใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดเรืองแสงแทนหลอดไฟแบบไส้หลอด ใช้พัดลมแทนเครื่องปรับอากาศ ซึ่งสามารถประหยัดพลังงานไฟฟ้าลงได้

สำหรับข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่าส่วนใหญ่เสนอให้มีหน่วยงานของรัฐบาลควบคุมการผลิต ตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพเครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างจริงจัง เช่น อายุการใช้งานได้ยาวนาน ประหยัดพลังงานไฟฟ้า ราคาไม่แพงจนเกินไป และที่สำคัญควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวิธีการใช้ที่ถูกต้องเพื่อการประหยัดพลังงาน

4.2 ความรู้ความเข้าใจการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 20 ข้อ ทดสอบความรู้ความเข้าใจการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของแม่บ้าน ตำบลห้วยข้าวกล้า จำนวน 249 คน ได้ผลการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าจำนวนและร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจการประหยัดพลังงาน
ไฟฟ้า

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 249 คน

ประเด็นความรู้ความเข้าใจ	ถูก จำนวน (ร้อยละ)	ผิด จำนวน (ร้อยละ)
1. ความรู้สถานการณ์พลังงานไฟฟ้าและนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมในการ ประหยัดพลังงาน		
1.1 ปัจจุบันประเทศไทยยังต้องอาศัยการนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ มาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าบางส่วน	225(90.4)	24(9.6)
1.2 การประหยัดพลังงานไฟฟ้าเป็นแนวนโยบายของรัฐบาลเพื่อเป็น การป้องกันการขาดแคลนเชื้อเพลิงพลังงานในอนาคต	224(90.0)	25(10.0)
1.3 โครงการประหยัดไฟฟ้า 2 ต่อ หมายถึง ต่อที่ 1 ลดค่าไฟฟ้าต่อที่ 2 เมื่อประหยัดการใช้ไฟลงตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไปก็จะได้ส่วนลดอีก ร้อยละ 20	169(67.9)	80(32.1)
1.4 โครงการประหยัดไฟฟ้า 2 ต่อ มีระยะเวลา 1 ปี เริ่มตั้งแต่ เดือน กันยายน 2544 - สิงหาคม 2545	173(69.5)	76(30.5)
1.5 มาตรการการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า (DSM) คือการสนับสนุนให้คนใช้ ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ	213(85.5)	36(14.5)
2. การเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงาน		
2.1 * เครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีจำนวนวัตต์มาก แสดงว่าช่วย ประหยัดไฟฟ้าได้มาก	163(65.5)	86(34.5)
2.2 ฉลากประหยัดไฟที่ติดกับเครื่องใช้ไฟฟ้า ตัวเลขที่แสดงบนฉลากยิ่ง มากแสดงว่าประหยัดไฟมาก	173(69.5)	76(30.5)
2.3 * หลอดเรืองแสง(ฟลูออเรสเซนต์) ให้ความสว่างจ้า ย่อมเปลืองกระแส ไฟฟ้ามากกว่าหลอดไฟแบบมีไส้	178(71.5)	71(28.5)
2.4 * โตรัทสันทุกชนิด ทุกขนาดกินไฟเท่ากัน	162(65.1)	87(34.9)
2.5 ควรเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ค่าซ่อมถูกอะไหล่หาง่ายและวิธีการบำรุง รักษาไม่ยุ่งยาก	108(43.4)	141(56.6)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็นความรู้ความเข้าใจ	ถูก จำนวน (ร้อยละ)	ผิด จำนวน (ร้อยละ)
3. การใช้เครื่องไฟฟ้า		
3.1 * การปิด-เปิดสวิตซ์ไฟฟ้าบ่อย ๆ ไม่มีผลต่อการประหยัดไฟฟ้า	116(46.6)	133(53.4)
3.2 ไม่ควรนำอาหารที่ร้อนแช่ตู้เย็นเพราะจะทำให้ตู้เย็นทำงานเพิ่มขึ้น	218(87.6)	31(12.4)
3.3 การละลายน้ำแข็งที่เกาะที่ช่องแช่แข็งจะช่วยประหยัดค่าไฟฟ้าลงได้	180(72.3)	69(27.7)
3.4* การตั้งตู้เย็นไว้ติดกับผนังหรือใกล้แหล่งความร้อนหรือถูกแดด ทำให้ตู้เย็นกินไฟเท่าเดิม	72(28.9)	177(71.1)
3.5 พัดลมยังเปิดไฟแรงมากจะใช้กระแสไฟฟ้ามากขึ้น	202(81.1)	47(18.9)
4. การดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้า		
4.1 * ปรับจอร์รับภาพของโทรทัศน์ให้สว่างขึ้น จะลดค่าใช้จ่าย กระแสไฟฟ้าลง	77(30.9)	172(69.1)
4.2 * ควรเทียบปลั๊กโทรทัศน์ไว้ตลอดเวลาเพราะรับภาพได้ทันที เมื่อกดปุ่มเปิด	54(21.7)	195(78.3)
4.3 การทำสีผนังและเพดานห้องด้วยสีอ่อนจะช่วยสะท้อนแสงทำให้ เป็นการประหยัดพลังงานไฟฟ้าวิธีหนึ่ง	212(85.1)	37(14.9)
4.4 การทำความสะอาดขั้วหลอดไฟและดวงไฟสม่ำเสมอช่วยประหยัด พลังงานไฟฟ้า	173(69.5)	76(30.5)
4.5 การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงานภายในบ้านสามารถช่วย รักษาสิ่งแวดล้อมได้	221(88.8)	28(11.2)
คะแนนเต็ม 20 คะแนน Max = 18.00, Min = 7.00, $\bar{X} = 12.84$, SD = 2.24		

หมายเหตุ * หมายถึงคำถามเชิงลบ

จากตารางที่ 3 แสดงร้อยละ เมื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่กลุ่มแม่บ้านมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่อไปนี้

ความรู้ความเข้าใจสถานการณ์พลังงานไฟฟ้าและนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมการประหยัดพลังงานไฟฟ้า แม่บ้านมีความรู้มากในเรื่อง ปัจจุบันประเทศไทยยังต้องอาศัยการนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศมาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าบางส่วนคิดเป็นร้อยละ 90.40 และการประหยัดพลังงานไฟฟ้าเป็นแนวนโยบายของรัฐบาลเพื่อเป็นการป้องกันการขาดแคลนเชื้อเพลิงพลังงานในอนาคตร้อยละ 90.00 รองลงมามาตรการการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า (DSM) คือการสนับสนุนให้คนใช้ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพร้อยละ 85.50

ประเด็นการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่แม่บ้านมีความรู้ระดับมาก คือหลอดเรืองแสง (ฟลูออเรสเซนต์) ให้ความสว่างจ้าข่มเปลืองกระแสไฟฟ้ามากกว่าหลอดไฟแบบมีไส้ ซึ่งเป็นคำถามเชิงลบคิดเป็นร้อยละ 71.50 รองลงมาฉลากประหยัดไฟที่ติดกับเครื่องใช้ไฟฟ้าตัวเลขที่แสดงบนฉลากยิ่งมากแสดงว่าประหยัดไฟมากร้อยละ 69.50 ส่วนประเด็นการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าของกลุ่มแม่บ้านที่มีความรู้ไม่มากนักคือเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีจำนวนวัตต์มากแสดงว่าช่วยประหยัดไฟได้มาก ซึ่งเป็นคำถามเชิงลบร้อยละ 65.50 และโทรทัศน์ทุกชนิดทุกขนาดกินไฟเท่ากัน ร้อยละ 65.10 รองลงมาควรเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มี ค่าซ่อมถูก อะไหล่หาง่ายและวิธีบำรุงรักษาไม่ยุ่งยาก ร้อยละ 43.4 ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน่าจะเข้ามาให้ความรู้ ทักยะ แก่ประชาชนเพราะผลกระทบจากประเด็นนี้ได้จะส่งผลทำให้กลุ่มแม่บ้านไม่มีความเข้าใจในการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า

ส่วนประเด็นการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่าแม่บ้านมีความรู้อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ไม่ควรนำอาหารที่ร้อนแช่ตู้เย็นเพราะจะทำให้ตู้เย็นทำงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 87.60 รองลงมาพัดลมยิ่งเปิดไฟแรงยิ่งใช้ไฟแรงมากขึ้นร้อยละ 81.10 รองลงมาการละลายน้ำแข็งที่เกาะที่ช่องน้ำแข็งจะช่วยประหยัดค่าไฟฟ้าได้ร้อยละ 72.30 ส่วนความรู้เรื่องการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่แม่บ้านมีความรู้น้อยจะส่งผลต่อการประหยัดไฟฟ้า คือการปิด - เปิดสวิตซ์ไฟฟ้าบ่อย ๆ ไม่มีผลต่อการประหยัดไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 46.60 และการตั้งตู้เย็นไว้ติดกับผนังหรือใกล้แหล่งความร้อนหรือถูกแดดทำให้ตู้เย็นกินไฟเท่าเดิม ซึ่งเป็นคำถามเชิงลบร้อยละ 28.9 ดังนั้นหน่วยงานรัฐบาลผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับพลังงานจะต้องรณรงค์เผยแพร่ความรู้การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าแก่ประชาชน

ในประเด็นการดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้า กลุ่มแม่บ้านมีความรู้มาก เลือกตอบเป็นลำดับ ดังนี้ การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงานภายในบ้านสามารถช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้ ร้อยละ 88.80 รองลงมา การทำสีผนังและเพดานห้องด้วยสีอ่อน จะช่วยสะท้อนแสงทำให้เป็นการประหยัดพลังงานไฟฟ้าวิธีหนึ่งร้อยละ 85.10 และการทำความสะอาดขั้วหลอดไฟและดวงไฟ สม่ำเสมอจะช่วยประหยัดพลังงานไฟฟ้าร้อยละ 69.50 แสดงให้เห็นว่าความรู้ที่ชาวบ้านมีอยู่เกิดจากการสังเกตหรือมีประสบการณ์มาก่อนส่วนทางด้านเทคนิคจะไม่ค่อยมีความรู้ ดังนั้นควรจัดการอบรมเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนให้มากขึ้น

ดังนั้นความรู้ความเข้าใจการประหยัดพลังงานไฟฟ้าส่วนใหญ่แม่บ้านได้มาจากประสบการณ์และสื่อต่าง ๆ แต่ลงรายละเอียดไม่มีความรู้เพียงพอ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนควรจรรจนรงค์และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้รายละเอียดให้มากขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าส่วนใหญ่เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตทุกครัวเรือน ซึ่งสังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมเดี่ยวเพิ่มขึ้นและมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าเหล่านี้

4.3 แรงจูงใจในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน

4.3.1 เจตคติต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

การศึกษาแรงจูงใจในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือนโดยใช้แบบวัดเจตคติต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้า จำนวน 15 ข้อ ของแม่บ้าน ตำบลห้วยข้าวกล้า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพะเยา จำนวน 249 คน ได้ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าจำนวนและร้อยละของคะแนนเจตคติการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 249 คน

ประเด็นเจตคติ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ด้านเศรษฐกิจ					
1.1 การประหยัดพลังงานไฟฟ้าส่งผลให้เศรษฐกิจของครัวเรือนดีขึ้น	121(48.6)	92(36.9)	28(11.2)	6(2.4)	2(0.8)
1.2 พอใจกับการเลือกเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพ(ฉลากเบอร์ 5) เพราะทำให้จ่ายเงินค่าไฟฟ้าลดลง	105(42.2)	89(35.7)	51(20.5)	2(0.8)	2(0.8)
1.3 การปรับอัตราค่าไฟฟ้าให้มีราคาสูงจะทำให้ประชาชนประหยัดพลังงานไฟฟ้า	23(9.3)	45(18.1)	66(26.5)	35(14.1)	80(32.1)
1.4 ถ้าทุกคนมีนิสัยการใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดแล้ว จะช่วยประหยัดงบประมาณของชาติได้	114(45.8)	81(32.5)	48(19.3)	5(2.0)	1(0.4)
1.5 ท่านสนับสนุนคำกล่าวที่ว่า “ช่วยประหยัดไฟฟ้าคนละนิดช่วยเศรษฐกิจของประเทศชาติ”	134(53.8)	72(28.9)	35(14.1)	7(2.8)	1(0.4)
2. นโยบายอนุรักษ์พลังงาน					
2.1 พลังงานไฟฟ้าให้ประโยชน์และความสะดวกสบายต่อมนุษย์มากกว่าโทษ	55(22.1)	74(29.7)	98(39.4)	15(6.0)	7(2.8)
2.2 รัฐบาลควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอย่างจริงจัง	116(46.6)	93(37.3)	35(14.1)	4(1.6)	1(0.4)

ประเด็นเจตคติ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วย มาก จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วย ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วย น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย จำนวน (ร้อยละ)
2.3 โครงการประหยัดไฟกัไร 2 ต่อ สามารถชักจูงให้สมาชิกในครอบครัว ประหยัดพลังงานไฟฟ้าได้	88(35.3)	108(43.4)	45(18.9)	7(2.8)	1(0.4)
2.4 การดำเนินนโยบายประหยัด พลังงานไฟฟ้าของรัฐบาลจะส่งผล ให้สามารถพัฒนาประเทศได้ใน ระยะยาว	86(34.5)	106(42.6)	47(18.9)	9(3.6)	1(0.4)
2.5 การประหยัดพลังงานไฟฟ้าเป็นแนว ทางป้องกัน การขาดแคลนพลังงาน ไฟฟ้าในอนาคต	153(61.4)	68(27.3)	28(11.2)	-	-
3. การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว					
3.1 สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีส่วน ร่วมเสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับวิธี การประหยัดพลังงานไฟฟ้า	88(35.3)	92(36.9)	63(25.3)	5(2.0)	1(0.4)
3.2 ทริพยากรธรรมชาติมีจำกัดดังนั้นทุก คนควรร่วมกันประหยัดพลังงานเพื่อ ให้คนรุ่นหลัง	158(63.5)	61(24.5)	30(12.0)	-	-
3.3 สมาชิกในครอบครัวมีจำนวนมากจึง ไม่สามารถประหยัด พลังงานไฟฟ้า ได้	27(10.8)	31(12.4)	79(31.7)	45(18.1)	67(26.9)
3.4 ไม่สามารถส่งเสริมให้สมาชิกใน ครัวเรือนประหยัดพลังงานไฟฟ้าได้	24(9.6)	26(10.4)	62(24.9)	55(22.1)	82(32.9)
3.5 ถึงเวลาแล้วที่ทุกคนจะต้องช่วยกัน ประหยัดพลังงานไฟฟ้าอย่างเร่งด่วน	153(61.4)	60(24.1)	30(12.0)	6(2.4)	-
คะแนนเต็ม 75 คะแนน Max = 74.00, Min = 44.00, \bar{X} = 58.23, S.D. = 6.35					

ตารางที่ 4 แสดงค่าจำนวนและร้อยละของคะแนนเจตคติที่มีผลต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือนในด้านเศรษฐกิจ นโยบายอนุรักษ์พลังงานและการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว พบว่า

ด้านเศรษฐกิจ แม่บ้านส่วนมากที่มีเจตคติเห็นด้วยมากที่สุดกับคำกล่าวที่ว่า “ช่วยประหยัดไฟฟ้าคนละนิด ช่วยเศรษฐกิจของชาติ” คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาในเรื่องการประหยัดพลังงานไฟฟ้าส่งผลให้เศรษฐกิจของครัวเรือนดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 48.6 ส่วนประเด็นเห็นด้วยมากในเรื่อง การประหยัดพลังงานไฟฟ้าส่งผลให้เศรษฐกิจของครัวเรือนดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 36.9 ส่วนประเด็นแม่บ้านเห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และไม่เห็นด้วย คือ การปรับอัตราค่าไฟฟ้าให้มีราคาสูงทำให้ประชาชนประหยัดพลังงานไฟฟ้าร้อยละ 26.5, 14.1, 32.1 ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการปรับค่าไฟฟ้าให้สูงขึ้นจะทำให้ประชาชนเดือดร้อนวิธีการที่ดี ควรส่งเสริมหรือสร้างแรงจูงใจให้แม่บ้านเห็นความสำคัญของพลังงานและร่วมมือกันใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด

ด้านนโยบายการอนุรักษ์พลังงาน แม่บ้านส่วนมากมีเจตคติเห็นด้วยมากที่สุด คือ การประหยัดพลังงานไฟฟ้าเป็นแนวทางป้องกันการขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 61.4 รองลงมาคือรัฐบาลควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอย่างจริงจังร้อยละ 46.6 ส่วนประเด็นแม่บ้านเห็นด้วยมาก คือ โครงการประหยัดไฟฟ้ากำไร 2 ต่อ สามารถชักจูงให้สมาชิกในครอบครัวประหยัดพลังงานไฟฟ้าได้ คิดเป็นร้อยละ 43.4 และรองลงมาคือ การดำเนินนโยบายการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของรัฐบาล จะส่งผลให้สามารถพัฒนาประเทศได้ในระยะยาวคิดเป็นร้อยละ 42.6 ส่วนประเด็นแม่บ้านเห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และไม่เห็นด้วย เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าให้ประโยชน์และความสะดวกสบายแก่มนุษย์มากกว่าโทษ คิดเป็นร้อยละ 39.4, 6.0 และ 2.8 ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุนบุคคลในครอบครัว แม่บ้านส่วนมากมีเจตคติเห็นด้วยมากที่สุดคือทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัด ดังนั้นทุกคนควรร่วมกันประหยัดพลังงานคิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมาคือ ถึงเวลาแล้วที่ทุกคนจะต้องช่วยกันประหยัดพลังงานไฟฟ้าอย่างเร่งด่วนร้อยละ 61.4 ส่วนประเด็นแม่บ้านเห็นด้วยมากคือ สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 36.9 เห็นด้วยปานกลางคือสมาชิกในครอบครัวมีจำนวนมาก จึงไม่สามารถประหยัดพลังงานไฟฟ้าได้ร้อยละ 31.7 ส่วนประเด็นแม่บ้านเห็นด้วยน้อย และไม่เห็นด้วยคือ ไม่สามารถส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวประหยัดพลังงานไฟฟ้าได้ร้อยละ 22.1 และ 32.9 ตามลำดับ

4.3.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ผลการศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานไฟฟ้าของแม่บ้าน ตำบลห้วยข้าวดำ อำเภोजันทบุรี จังหวัดพะเยา จำนวน 249 ราย ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ประเภทแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานไฟฟ้าของแม่บ้าน

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 249 คน

ประเภทของแหล่งข่าว	การได้รับข้อมูลข่าวสาร (จำนวน/ร้อยละ)					
	ทุกวัน	3-4 ครั้ง/ สัปดาห์	1-2 ครั้ง/ สัปดาห์	1 ครั้ง/ เดือน	2-3 ครั้ง/ เดือน	ไม่เคย
1. ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก สื่อบุคคล						
1.1 เพื่อนบ้าน	28(11.2)	46(18.5)	102(41.0)	40(16.1)	14(5.6)	19(7.6)
1.2ญาติพี่น้อง	21(8.4)	62(25.3)	96(38.6)	43(17.3)	16(6.4)	10(4.0)
1.3 สมาชิกในครอบครัว	65(26.1)	75(30.1)	73(29.3)	28(11.2)	7(2.8)	1(0.4)
1.4 พนักงานของรัฐบาล	19(7.6)	42(16.9)	57(22.9)	76(30.5)	26(10.4)	29(11.6)
1.5 พนักงานขายเครื่องไฟฟ้า	15(6.0)	29(11.6)	58(23.3)	73(29.3)	43(17.3)	31(12.4)
2. ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก สื่อมวลชน						
2.1 วิทยุ	60(24.1)	85(34.1)	52(20.9)	36(14.5)	9(3.6)	7(2.8)
2.2 โทรทัศน์	131(52.6)	76(30.5)	30(12.0)	9(3.6)	-	3(1.2)
2.3 หนังสือพิมพ์	46(18.5)	67(26.9)	77(30.9)	37(14.9)	6(2.4)	16(6.4)
2.4 นิตยสาร/วารสาร	15(6.0)	36(14.5)	82(32.9)	60(24.1)	29(11.6)	27(10.8)
2.5 เอกสารแผ่นพับ/ใบปลิว	16(6.4)	23(9.2)	60(24.1)	66(26.5)	35(14.1)	49(19.7)
คะแนนเต็ม 60 คะแนน Max = 60.00, Min = 11.00, \bar{X} = 39.84, SD = 7.80						

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นถึง ประเภทแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานไฟฟ้าของแม่บ้าน ผลจากการศึกษานำเสนอต่อไปนี้

การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลนั้นกลุ่มตัวอย่างจะได้รับจากเพื่อนบ้านมากที่สุด 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมา ญาติพี่น้องคิดเป็นร้อยละ 38.6 และสมาชิกในครอบครัวร้อยละ 29.3 ส่วนข้อมูลจากพนักงานของรัฐบาลจะได้รับมากที่สุด เดือนละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมาพนักงานขายเครื่องใช้ไฟฟ้า ร้อยละ 29.3

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานไฟฟ้าที่แม่บ้านได้รับจากสื่อบุคคลที่ได้รับทุกวันพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มแม่บ้านจะได้รับข่าวสารจากสมาชิกในครอบครัวมากที่สุดร้อยละ 26.1 แสดงว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมกันเห็นความสำคัญและประหยัดพลังงาน รองลงมาคือ เพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิด ส่วนบุคคลภายนอกจะได้รับนานๆ ครั้งต่อเดือน และมีข้อมูลยืนยันได้ว่าแม่บ้านมีโอกาสได้รับข้อมูลจากผู้ใกล้ชิด เพราะส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข้อมูลจากสื่อประเภทนี้เลย

ส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน แม่บ้านได้รับมากที่สุดเกือบทุกวันจากโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์คิดเป็นร้อยละ 52.6, 24.1, 18.5 ตามลำดับ ส่วนประเด็นแม่บ้านไม่เคยได้รับสื่อจากเอกสารแผ่นพับ/ใบปลิว นิตยสาร/วารสาร หนังสือพิมพ์ร้อยละ 19.7, 10.8, 6.4 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับระดับการศึกษาของแม่บ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา แม่บ้านจะให้ความสำคัญต่อสื่อสิ่งพิมพ์ค่อนข้างน้อย

ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจจากการใช้สื่อควรเลือกสื่อจาก โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ตามลำดับ ส่วนแผ่นปลิวควรเพิ่มข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ส่วนสื่อบุคคลเช่นพนักงานขายเครื่องใช้ไฟฟ้า และพนักงานของรัฐบาลควรเพิ่มการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน เพื่อช่วยส่งเสริมการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

4.4 พฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

การศึกษาพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้คำถาม จำนวน 20 ข้อนำไปใช้ศึกษาแม่บ้าน ตำบลห้วยข้าวกล้า อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 249 คน ได้ผลการศึกษาดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า
ในครัวเรือนของแม่บ้าน

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 249 คน

ประเด็นพฤติกรรม	การปฏิบัติของท่าน		
	มาก จำนวน(ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน(ร้อยละ)	น้อย จำนวน(ร้อยละ)
1.พฤติกรรมด้านการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า			
1.1 ศึกษาและอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับ เครื่องใช้ไฟฟ้าก่อนที่จะซื้อ	183(73.5)	65(26.1)	1(0.4)
1.2 เลือกพัดลมที่มีเครื่องหมายมาตรฐาน รับรองคุณภาพ	170(68.3)	75(30.1)	4(1.6)
1.3 บริเวณที่จำเป็นต้องเปิดไฟทั้งคืนจะ เปลี่ยนใช้หลอดไฟที่มีวัตต์ต่ำ	112(45.0)	117(47.0)	20(8.0)
1.4 ใช้หลอดเรืองแสงหรือหลอดฟลูออเรส เซนส์ แทนหลอดไส้	118(47.4)	97(39.0)	34(13.7)
1.5 ถ้ามีเงินเพียงพอจะเลือกเครื่องใช้ ไฟฟ้าที่มีขนาดใหญ่ไว้ก่อน	42(16.9)	104(41.8)	103(41.4)
1.6 เลือกหม้อหุงข้าวที่มีระบบอุ่นเพื่อ จะนำไปใช้ อุ่นข้าวตลอดเวลา	64(25.7)	125(50.2)	60(24.1)
1.7 มักจะเลือกซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีของ สมนาคุณแจกแถมเสมอ	42(16.9)	146(58.6)	61(24.5)
1.8 เลือกตู้เย็นให้เหมาะสมกับขนาด ครอบครัว	172(69.1)	65(26.1)	11(4.4)
1.9 เลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าโดยพิจารณา จากคู่มือที่อธิบายวิธีการใช้ ได้ละเอียดชัดเจน	171(68.7)	73(29.3)	5(2.0)
1.10 ฟังคำแนะนำจากพนักงานขายก่อน ตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า	152(61.0)	87(34.9)	10(4.0)

ประเด็นพฤติกรรม	การปฏิบัติของท่าน		
	มาก จำนวน(ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน(ร้อยละ)	น้อย จำนวน(ร้อยละ)
2.พฤติกรรมในการใช้ประโยชน์และ การดูแลรักษา เครื่องใช้ไฟฟ้า			
2.1 ปิดไฟทุกครั้งที่ไม่ใช้งาน	203(81.5)	40(16.1)	6(2.4)
2.2 เมื่ออยู่คนเดียวมักจะเปิดไฟทุกดวง	24(9.6)	96(38.6)	129(51.8)
2.3 ในเวลากลางวันใช้แสงสว่างจาก ธรรมชาติช่วยในการส่องสว่าง แทน หลอดไฟ	192(77.1)	56(22.5)	1(0.4)
2.4 ขณะต้มน้ำจากตู้เย็นมักจะเปิดตู้เย็น ค้างไว้	28(11.2)	111(44.6)	110(44.2)
2.5 มักเปิดพัดลมระดับแรงสูงเสมอ	27(10.8)	134(53.8)	88(35.3)
2.6 เมื่อเลิกใช้เครื่องไฟฟ้าจะถอดปลั๊ก ออกจากเต้าเสียบ	169(67.9)	68(27.3)	12(4.8)
2.7 เวลาดูโทรทัศน์จะเปลี่ยนช่องบ่อย ๆ	52(20.9)	160(64.3)	37(14.9)
2.8 เปิดวิทยุฟังรายการต่าง ๆ ตลอดวัน	27(10.8)	109(43.8)	113(45.4)
2.9 รีดผ้าบ่อย ๆ ครั้งละไม่มาก	49(19.7)	137(55.0)	63(25.3)
2.10 คอยแนะนำชักชวนให้บุคคลอื่น ประหยัดไฟฟ้า	74(29.7)	155(62.2)	20(8.0)
คะแนนเต็ม 60 คะแนน Max = 60.00, Min = 34.00, \bar{X} = 44.61, SD = 3.60			

ตารางที่ 6 แสดงถึงพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือนของแม่บ้านกลุ่มตัวอย่าง พบว่าพฤติกรรมด้านการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า อยู่ในระดับปฏิบัติมากกว่าพฤติกรรมในการใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้า แสดงให้เห็นว่าแม่บ้านจะมีความละเอียดรอบคอบก่อนจะตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้ง และขณะเดียวกันการใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้าจะต่ำกว่าทั้งนี้เพราะขาดความรู้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนและถูกต้องในขณะเดียวกันควรสร้างแรงจูงใจการประหยัดพลังงานไฟฟ้า เช่น ประกาศเกียรติคุณหรือให้รางวัลในระดับหมู่บ้านที่สามารถร่วมกันประหยัดพลังงานไฟฟ้า

พฤติกรรมกรเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในระดับปฏิบัติมาก ขอนำเสนอ 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ศึกษาและอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้าก่อนที่จะซื้อ 2) เลือกผู้ยื่นให้เหมาะสมกับขนาดครอบครัว 3) เลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยพิจารณาจากคู่มือที่อธิบายรายละเอียดชัดเจน 4) เลือกผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายมาตรฐานรับรองคุณภาพคิดเป็นร้อยละ 73.5, 69.1, 68.7 และ 68.3 ตามลำดับ

ส่วนพฤติกรรมกรเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง มักจะเลือกซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีของสมนาคุณแถมแถมเสมอคิดเป็นร้อยละ 58.6 รองลงมา เลือกหม้อหุงข้าวที่มีระบบอุ่นเพื่อจะนำไปใช้อุ่นข้าวตลอดเวลาร้อยละ 50.2 ส่วนในพฤติกรรมที่มีระดับปฏิบัติน้อย ถ้ามีเงินเพียงพอ จะเลือกใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีขนาดใหญ่ไว้ก่อนคิดเป็นร้อยละ 41.4

พฤติกรรมกรใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในระดับปฏิบัติมาก มีรายละเอียดดังนี้ 1) ปิดไฟทุกครั้งที่ไม่ใช้งาน 2) ในเวลากลางวันใช้แสงสว่างจากธรรมชาติช่วยในการส่องสว่างแทนหลอดไฟ 3) เมื่อเลิกใช้เครื่องไฟฟ้าจะถอดปลั๊กออกจากเต้าเสียบ คิดเป็นร้อยละ 81.5, 71.1 และ 67.9 ตามลำดับ

พฤติกรรมในการใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้าระดับปฏิบัติปานกลาง เวลาดูโทรทัศน์จะเปลี่ยนช่องบ่อย ๆ คิดเป็นร้อยละ 64.3 รองลงมา คอยแนะนำชักชวนให้บุคคลอื่นประหยัดไฟฟ้าร้อยละ 62.2 ส่วนพฤติกรรมที่มีการปฏิบัติน้อย คือ เมื่ออยู่คนเดียวจะปิดไฟทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.8

4.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการศึกษา

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ ต้องการศึกษาค้นหาความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจที่มีผลต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของแม่บ้าน ตำบลห้วยข้าวดำ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยกำหนดให้พฤติกรรมกรประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ความรู้ความเข้าใจการประหยัดพลังงานไฟฟ้า เจตคติกรประหยัดพลังงานไฟฟ้าและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานไฟฟ้า

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.5.1 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการศึกษา

จากการนำตัวแปรที่อยู่ในมาตราช่วงชั้น (Interval Scale) ทั้งหมดมาหาความสัมพันธ์ พบว่ามีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ได้จากการศึกษา

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ (r)	ระดับนัยสำคัญ
ความรู้	เจตคติ	0.186 **	.003
เจตคติ	พฤติกรรม	0.290 **	.000
การรับรู้ข่าวสาร	พฤติกรรม	0.276 **	.000

** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

ค่าสัมประสิทธิ์ที่ใช้บอกขนาดของความสัมพันธ์ (r) มีเกณฑ์ในการแบ่งระดับของความสัมพัทธ์ดังนี้

0	–	0.25	ไม่มีความสัมพันธ์ - ระดับต่ำ
0.26	–	0.50	ระดับปานกลาง
0.51	–	0.75	ระดับสูง
0.76	–	1.00	ระดับสูงสุด

เครื่องหมาย + และ - ที่อยู่หน้าค่าความสัมพันธ์ (r) ใช้บอกทิศทางของความสัมพัทธ์ (อุทขงค์ กุณทลบุตร, 2544)

จากตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ของตัวแปรจากแนวคิดของการศึกษา สามารถสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ได้ดังนี้

ความรู้มีความสัมพันธ์กับเจตคติการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือนในระดับต่ำ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.186^{**}$, $p \leq .003$) ผลการศึกษาพบว่า แม่บ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือนในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.84 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน) จึงส่งผลให้มีเจตคติต่อการประหยัดพลังงาน เนื่องจากความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเจตคติ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและประโยชน์ที่ได้รับทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

เจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในระดับปานกลาง และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.290^{**}$, $p \leq 0.000$) ผลการศึกษาพบว่า แม่บ้านมีเจตคติต่อนโยบายการอนุรักษ์พลังงานค่อนข้างมาก และได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวร่วมกันประหยัดพลังงาน จึงส่งเสริมให้แม่บ้านมีพฤติกรรมต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในระดับดี

การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้า ในระดับปานกลางและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.276^{**}$, $p \leq 0.000$) การรับรู้ข่าวสารที่ดีและมีประโยชน์ โดยเฉพาะวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าที่ถูกต้องทำให้แม่บ้านมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานที่ดีตามไปด้วย

ในส่วนของแรงจูงใจในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน จากผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์แล้ว แรงจูงใจขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจในการประหยัดพลังงานและก่อให้เกิดเจตคติที่ดี แต่ทั้งนี้เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โดยเฉพาะโครงการประหยัดไฟกำไรสองต่อได้สร้างแรงจูงใจ เพราะได้รับส่วนลดเป็นรางวัล ทำให้แม่บ้านมีพฤติกรรมที่จะประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือนที่ดีมากยิ่งขึ้น

4.5.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่า t-Test

การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่อยู่ในระดับนามมาตรา (Nominal Scale) กับตัวแปรตามที่อยู่ในระดับมาตราช่วงชั้น (Interval Scale) นั้นนำมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่า t-Test ซึ่งตัวแปรในระดับนามมาตรา (Nominal Scale) ได้แก่ อาชีพและตำแหน่งในชุมชน ในส่วนของตัวแปรอาชีพนั้นในแบบสอบถามฉบับนี้มีถึง 6 อาชีพดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้นำตัวแปรอาชีพนำมาจัดกลุ่มใหม่ 2 กลุ่ม ดังนี้

ตัวแปรเดิม

1. ค้าขาย
2. เกษตรกร
3. รับจ้าง
4. รับราชการ
5. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
6. อื่น ๆ

ตัวแปรที่นำมาจัดกลุ่มใหม่

1. ค้าขาย รับจ้าง อื่น ๆ

2. เกษตรกร รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ผู้ศึกษาได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างด้านอาชีพเป็น 2 กลุ่มใหญ่ เนื่องจาก กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มอาชีพที่ต้องใช้ไฟฟ้าในการประกอบอาชีพมากกว่ากลุ่มที่ 2 หลังจากนั้นนำตัวแปรอาชีพ มาหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่อยู่ในระดับมาตราช่วงชั้น (Interval Scale) ด้วยการหาค่าสำคัญทางสถิติด้วย t-Test

หลังจากนั้นนำตัวแปรอาชีพมาเป็นตัวแปรต้นและนำตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ การรับรู้ข่าวสาร และพฤติกรรมเป็นตัวแปรตาม มาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม มาหาค่าสำคัญทางสถิติด้วย t-Test พบว่าอาชีพไม่มีความแตกต่างกับตัวแปรใดเลย ยกเว้นคะแนนเจตคติการประหยัดพลังงานไฟฟ้า ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของอาชีพจำแนกตามเจตคติของกลุ่มบุคคลในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

อาชีพ	N	\bar{X}	S.D.
กลุ่มที่ 1	187	58.73	6.09
กลุ่มที่ 2	62	56.72	6.89
t = 2.17, p = 0.031			

จากตารางที่ 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของอาชีพจำแนกตามเจตคติของกลุ่มบุคคลในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า พบว่า $t = 2.17$, $p = 0.031$ หมายความว่ามีความแตกต่างกันระหว่างทั้งสองกลุ่มอาชีพอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะกลุ่มอาชีพที่ 1 ประกอบด้วยอาชีพค้าขาย รับจ้าง อื่น ๆ ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้กระแสไฟฟ้าในการประกอบอาชีพทำให้เห็นความสำคัญของการใช้กระแสไฟฟ้าจึงเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของพลังงานไฟฟ้าและใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด ส่วนกลุ่มอาชีพที่ 2 ประกอบด้วย อาชีพเกษตรกร รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากในชีวิตประจำวัน แม่บ้านอาชีพเกษตรกรต้องออกไปทำงานท้องนา ท้องไร่จึงเกี่ยวข้องกับใช้ไฟฟ้าน้อยและแม่บ้านอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ดังนั้นการใช้พลังงานไฟฟ้าส่วนใหญ่จะใช้ในสถานที่ทำงานจึงทำให้เห็นความสำคัญในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าน้อยกว่ากลุ่มที่ 1

ส่วนตำแหน่งหน้าที่นั้น แบบสอบถามกำหนดไว้ 5 ตำแหน่ง ดังนี้

1. ประธานกลุ่มแม่บ้าน
2. รองประธานกลุ่มแม่บ้าน
3. สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
4. ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน
5. อื่น ๆ

ตัวแปรที่นำมาจัดใหม่

1. ประธานกลุ่มแม่บ้าน รองประธานกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
2. ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน อื่น ๆ

จากการนำตัวแปรตำแหน่งหน้าที่ในชุมชนและตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ การรับรู้ข่าวสาร มาเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยค่า t -Test พบว่า ตำแหน่งหน้าที่ที่ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกับตัวแปรอื่น ๆ เลย

4.6 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน

ตารางที่ 8 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน

ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1. แม่บ้านส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.7) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา พบว่า ร้อยละ 11.6 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะแนะนำให้ความรู้	1. ควรมีหน่วยถ่ายทอดความรู้เคลื่อนที่เข้าไปในหมู่บ้านและควรส่งเสริมถ่ายทอด ความรู้แก่ประชาชน โดยผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล โดยเฉพาะโครงการประหยัดไฟฟ้าสองต่อ 2. ควรจัดนิทรรศการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเน้นกลุ่มแม่บ้าน
2. แม่บ้านขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าให้ประหยัดพลังงาน รวมทั้งการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน	1. ควรถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน โดยให้ความสำคัญถึงส่วนที่ยังไม่เข้าใจให้ถูกต้อง 2. ควรถ่ายทอดความรู้ใหม่ เช่น เทคนิค วิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้า
3. อาชีพของสมาชิกในครัวเรือนเกี่ยวข้องกับการใช้ไฟฟ้าจึงไม่สามารถประหยัดพลังงานไฟฟ้าได้	1. ควรสร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจต่อให้เกิดการประหยัดพลังงาน 2. ควรจัดให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่มีความคิดเห็นถูกต้องและเหมาะสม
4. บุตรหลานอยู่ในวัยเรียนจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้ามูหนังสือ	1. ควรถ่ายทอดความรู้แก่แม่บ้าน โดยให้ความสำคัญถึงการนำไปปฏิบัติในครัวเรือน 2. ผู้ปกครองคอยช่วยดูแลบุตรหลานและปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี
5. เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงานไฟฟ้าราคาค่อนข้างแพง	1. รัฐบาลควรส่งเสริมให้พัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และราคาถูกลงเพื่อให้ประชาชนมีกำลังซื้อ
6. แม่บ้านมีพฤติกรรมที่เคยชิน เช่น ชอบหลับหน้าเครื่องรับโทรทัศน์	1. สมาชิกในครัวเรือนทุกคนต้องคอยดูแล

จากตารางที่ 8 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน พบว่า

1. แม่บ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 68.7 จึงทำให้การรับรู้สื่อด้านสิ่งพิมพ์น้อย ดังนั้นการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ควรเป็นสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ หรือหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ส่วนสื่อด้านบุคคลนอกจากสมาชิกในครัวเรือนแล้วควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประชาสัมพันธ์ แนะนำให้ความรู้แก่ แม่บ้านและสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น
2. แม่บ้านขาดความรู้ข่าวสารที่ถูกต้องและชัดเจน จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การเลือกซื้อและการใช้ประโยชน์ไม่ถูกต้องตามมา แม่บ้านจึงมีข้อเสนอแนะให้ประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะโครงการประหยัดไฟฟ้าไรสองต่อ ทั้ง ๆ ที่ทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ เช่น ช่วยเศรษฐกิจของครัวเรือนประเทศชาติประหยัดงบประมาณ เมื่อปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีจะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่ดีในอนาคต
3. อาชีพของสมาชิกในครัวเรือนเกี่ยวข้องกับการใช้ไฟฟ้าจึงไม่สามารถประหยัด พลังงานไฟฟ้าได้ เช่น ช่างเสริมสวย ช่างยนต์ ค้าขาย ฯลฯ แต่แม่บ้านส่วนใหญ่ก็ต้องการประหยัดไฟฟ้า ดังนั้นควรให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงาน และสร้างจิตสำนึกที่ดี
4. บุตรหลานอยู่ในวัยเรียนจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าดูหนังสือ แต่แม่บ้านส่วนใหญ่ก็พยายามที่จะดูแลบุตรหลานให้ใช้ไฟฟ้าเพื่อการนี้ตามความเหมาะสม ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่าการประหยัดไฟฟ้าไม่ได้ขึ้นกับจำนวนหรือประมาณกระแสไฟที่จะลดเท่านั้น แต่ปริมาณการใช้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความเหมาะสมประกอบกับการตัดสินใจ เพื่อการประหยัดไฟฟ้าที่มีเหตุผลประกอบด้วย
5. เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงานไฟฟ้า (เบอร์ 5) มีไม่มากนัก หาสื่อยาก ราคาค่อนข้างแพง ทำให้ไม่มีกำลังซื้อทั้ง ๆ ที่รู้ว่าสามารถประหยัดพลังงานไฟฟ้าได้ ดังนั้นแม่บ้านจึงเสนอให้ราคาสินค้าที่ประหยัดพลังงานราคาถูกลง เพื่อจะได้มีกำลังซื้อและควรตรวจสอบคุณภาพของสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าให้มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพการใช้งาน
6. แม่บ้านมีพฤติกรรมที่เคยชิน เช่น ขอบหลับหน้าเครื่องรับโทรทัศน์ หรือเปิดไฟทิ้งไว้ นอกจากทำให้เกิดความสิ้นเปลืองพลังงานแล้วบางครั้งอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ดังนั้นแม่บ้านเสนอให้ทุกคนภายในบ้านช่วยกันดูแล เพื่อที่จะได้ประหยัดค่าไฟฟ้า